

*Амеліна С. М.,
доктор педагогічних наук,
професор кафедри іноземної філології і перекладу
Національного університету біоресурсів і природокористування України*

*Пилипенко П. П.,
студент 1-го курсу магістратури
Національного університету біоресурсів і природокористування України*

ТЕРМІНОЛОГІЗАЦІЯ ЯК СПОСІБ СУЧАСНОГО ТЕРМІНОТВОРЕННЯ (НА МАТЕРІАЛІ НІМЕЦЬКОЇ ВІЙСЬКОВОЇ ФАХОВОЇ ЛЕКСИКИ)

Анотація. Термінологізація загальноновживаних слів трактується як процес, який свідчить про ємність кожної національної мови, здатної зберігати та продукувати знання. У зв'язку з бурхливим поповненням фахової термінології посилюється її вплив на всі функціональні пласти мови, при цьому відбувається процес активного поповнення фахової термінології арсеналом загальноновживаної лексики. Потрібно зазначити, що термінологізація загальноновживаної лексики характерна для багатьох терміносистем німецької мови, проте перехід слів із загальнолітературної мови в терміносистему найбільш характерний для німецької військової лексики XVI–XX ст. Постійні війни та боротьба із зовнішніми ворогами досить довго визначали побут німецького народу, змушеного займатися військовою справою, тому при творенні німецької військової лексики, більша частина якої розвивалась у простих побутових умовах, досить часто використовувалися слова загальноновживаної мови. Наразі аналіз тенденцій взаємодії названих прошарків лексики є одним з актуальних завдань мовознавства. У розвідці була спроба дослідження динаміки розвитку військових фахових термінів та їх взаємодії з повсякденною побутовою лексикою. Проаналізовано вияви термінологізації лексики у німецькому військовому дискурсі, розглянуто умови й чинники утворення спеціалізованих значень загальноновживаних слів. Новизна наукового дослідження полягає в тому, що дана термінологія з залученням нових лексикографічних джерел на матеріалі німецької військової терміносистеми та повсякденної лексики розглядається в аспекті взаємодії вперше. Розглянуто питання стосовно значущих змін у семантичній будові лексичних одиниць та об'єктивного відтворення стилістичних характеристик слів. Дане дослідження може мати теоретичне значення для системного вивчення військової лексики німецької мови не тільки з точки зору її прямого функціонального призначення (номінація термінологічних, професійних понять), але і в аспекті її взаємодії з побутовою лексикою.

Ключові слова: лексика, термінологізація, спеціалізація значень, термін, військова терміносистема.

Постановка проблеми. Терміносистема будь-якої галузі наук постійно зазнає змін, але ці динамічні мовні процеси взаємодіють, сприяючи збереженню лінгвістичної рівноваги. У період активних лексичних міграцій та семантичних модифікацій глобалізованого суспільства неперервно відбувається вза-

ємодія між термінами та загальноновживаною лексикою: слова, які раніше мали загальне значення, зазнають змін у своєму лексичному вживанні та стають термінами, а терміни, навпаки, все частіше впроваджуються у загальномовну практику. Попри активний інтерес науковців до цього питання, важливість його залишається значущою, а окремі аспекти вимагають подальшого вивчення. Актуальність дослідження полягає у цілісному вивченні явищ термінологізації, що допоможе визначити словотвірні можливості термінологізмів. Новизна дослідження полягає в тому, що в аспекті взаємодії способи семантичного термінотворення (термінологізації) на матеріалі німецької військової лексики розглядаються вперше. У роботі використовувалася метод компонентного аналізу з використанням словникових дефініцій та контекстуальний аналіз досліджуваної лексики.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Вітчизняні мовознавчі студії з питань дослідження фахових мов представлені науковими розвідками таких вчених, як С. Амеліна [1], Л. Козуб [2], Н. Ольховська [3], О. Пилипенко [4]. Питання термінологізації, як і багато інших питань сучасного термінознавства, залишається до цього часу дискусійним. Українські мовознавчі студії з питань термінологізації презентовані такими дослідниками: Г. Наконечна [5], З. Куньч [5], О. Микитюк [5], С. Булик-Верховола [5], Ю. Тягнівець [5]. Великий внесок у розробку цієї проблематики зробили німецькі лінгвісти J. Scherzberg [6], W. Mentrup [7], D. Faulseit [8], D. Möhn [9], H. Petermann [10], W. Hahn [11], E. Savigny [12], L. Hoffmann [13], H. Fluck [14], I. Wiese [15].

Мета дослідження полягає в тому, щоб визначити й схарактеризувати специфіку формування понять військової термінології шляхом термінологізації загальноновживаної лексики.

Виклад основного матеріалу дослідження. Термінологізацією називають перетворення загальноновживаної одиниці у термін зі збереженням обсягу її семантики (зміни, пов'язані зі звуженням або розширенням значення загальноновживаного слова) [16, с. 21]. Під час цього процесу зазвичай виникають фахові терміни з використанням відомих слів загальної мови шляхом призначення нових понять [17]. Їхні первинні значення змінюються та ототожнюються з певним фаховим, наприклад, військовим значенням або термінологізуються [18, с. 22]. Наприклад, загальноновживаний термін «durchkämmen» (прочісувати) став терміном військової сфери та презентується

у військових інструкціях HDv 100/900 наступним чином: «Операція, при якій великі групи бійців, зазвичай пішки, обстежують територію, щоб виявити та ліквідувати розкиданого або прихованого ворога в ускладнених умовах» [19].

Звернемо увагу на те, що у військовому контексті словосполучення «Stelle erreichen» (досягти позиції) означає заволодіння територією без протистояння ворога, «Stelle gewinnen» (здобути позицію) – це заволодіння територією за необхідності шляхом бойових дій (присутній ворог у зоні цілі) і «Stelle nehmen» (зайняти позицію) – це заволодіння територією чи позицією внаслідок військових дій, тобто ворожі війська присутні та виступають вперед [20, с. 155]. В результаті такі військові терміни, як «Feuer» (загальноживаний переклад «вогонь» – військовий термін «стріляти») та «Zug», (загальноживаний переклад «поїзд» – військовий термін «взвод») є також результатами термінологізації [21, с. 55].

У процесі термінологізації змінюється значення первісного слова, але залишається його форма і створюється новий фаховий термін.

Потрібно зазначити, що будь-яке слово зі загальноживаної лексики може бути термінологізоване, тобто отримати певне значення в одній чи кількох фахових мовах [22, с. 22]. Термінологізація часто ґрунтується на метафоричному перенесенні значень, який базується на виявленні тотожностей лексичного контенту. Наприклад, die Wurzel (корінь) у загальноживаній мові, яке у стоматології отримало нове значення. Термінологізація передбачає використання метонімії, яка виникає, наприклад, коли термін «скло» (das Glas) вказує на зроблений з нього контейнер або хімічні та фізичні терміни називаються власними іменами, наприклад, Вольф, Ньютон.

Детермінологізація, навпаки, означає, що фахові слова потрапляють в загальномовну лексику. Оскільки все більше фахових слів використовуються в загальній мові, німецькі дослідники констатують «насичення пасивного словника».

Слід врахувати, що великі труднощі для аналізу становить проблема виділення та відмежування досліджуваних шарів лексики, оскільки у мовознавстві через низку перехідних ситуацій досі немає однозначного вирішення співвідношення фахова мова (Fachsprache) – загальноживана мова (Gemeinsprache). На думку відомого німецького дослідника термінології та фахових мов Л. Гофмана (L. Hoffmann) фахова мова (Fachsprache) та загальноживана мова (Gemeinsprache) не ізольовані одна від одної, вони піддаються впливу і впливають одна на одну, не утворюючи при цьому опозиції [23, с. 51; 24, с. 91]. Німецький мовознавець Д. Фаульзайт (D. Faulseit) вважає, що через те, що терміни (Termini) розуміють і вживають не тільки фахівці, не можна заперечувати їх фаховий характер, оскільки вони, як і раніше, вживаються у фаховій галузі [25, с. 61]. Ми вважаємо за краще говорити, що термінологізація та детермінологізація стосуються частіше тих спеціальних сфер, які більш дотичні до населення (наприклад, військова справа) і мають особливу соціальну роль.

Потрібно наголосити, що військова термінологія є офіційним засобом військової комунікації між військовим керівництвом та підлеглими. Вона складається з чітко визначених фахових термінів, регламентованих стандартних фраз і команд, визначених у службових вказівках [26]. При цьому вона має відмінності у синтаксисі, морфології та семантиці від загальноживаної мови. У певних комунікаційних ситуаціях може

навіть відбуватися випущення означеного артикля, наприклад, у наказах [27, с. 21–22]. Крім того, існує військовий сленг, в якому офіційні назви предметів та дій замінюються виразами загального вжитку. Солдати реагують за допомогою гумору, часто навіть цинізму, на неперервні небезпеки та дисципліну у військовому середовищі, наприклад: Auto (автомобіль) – танк, самохідна гаубиця; Bär (ведмідь) – зневажливий термін для новобранця; Elefantendusche (душ слона) – мийка танка. «Солдатська» мова часто використовує різноманітні зведення та аббревіатури з військової мови як у письмовій, так і в усній комунікації. На думку німецького дослідника німецького жаргону Г. Лозе (G. Loose), деякі вирази солдатської мови також переходять у загально вживану мову [28, с. 279–289].

Ціллю нашої розвідки є простежити термінологізацію загальноживаних слів у німецьку військову терміносистему. Яскравим прикладом для цього є термін «Einsatz», який після певних суспільно-політичних подій у Німеччині став досить розповсюдженим військовим терміном.

Етимологічне дослідження показує, що даний термін у німецькому словнику братів Грімм «Grimms Wörterbuch» 1862 р. інтерпретується як «1. переміщення рослин у землю або риб у воду, 2. ветеринарна обробка коней, 3. отримання посади» [29].

Звернемо увагу, що в імперській конституції Німеччини 1871 р. (Verfassung des Deutschen Kaiserreichs vom 16. April 1871), пруському законі про стан облоги 1851 р. (Gesetz über den Belagerungszustand vom 4. Juni 1851) [30, с. 392], який був актуальним для внутрішніх німецьких військових операцій до 1918 р., не було зафіксовано терміна «Einsatz» [31]. Для порівняння у «Словнику сучасної німецької мови» 1967 р. (Wörterbuch der deutschen Gegenwartssprache) слово «Einsatz» використовується для позначення застосування людського і матеріального ресурсів [32], у словнику «Брокгауз Варіг» 1981 р. (Brockhaus Wahrig) термін з'являється у словосполученні-композиті «nukleare Einsatzmittel» (ядерні засоби використання) [33].

На додачу до всього вищезгаданого, загальноживане слово «Einsatz» перетворилося у військовий термін раніше, ніж відомий військовий термін «збройні сили» (Bundeswehr або букв. Федеративна оборона), який вперше запропонував колишній генерал Вермахту і ліберальний політик Хассо фон Мантейфель (Hasso-Eccard von Manteuffel) у 1956 р. Потрібно зауважити, що на той час вже існувало багато військових термінів-синонімів, які можна було перекласти як «військова операція»: Kämpfe (бої), Feldzug (військовий похід), Unternehmen (захід), в англійській мові – Campaign (компанія) або Operation (операція), термін «mission» (місія), який увійшов до німецької військової терміносистеми лише після 1945 р. завдяки місіям, впровадженим Організацією Об'єднаних Націй. Поряд з тим, стратегічне партнерство Німеччини з США породило вислів «Військові операції без війни» (Military Operations Other Than War) [34].

Остаточна термінологізація слова «Einsatz» відбувалася через риторику мобілізаційного стилю Третього Рейху у висловах «Einsatz der Frau im Krieg» (використання жінок на війні), «Kriegseinsatz der Geisteswissenschaften» (військове використання гуманітарних наук). Нове емоційне забарвлення у виразі «Einsatz des kostbarsten Blutes unseres Volkes» (застосування найдорожчої крові нашого народу) термін «Einsatz» отримав у промові рейхсміністра народної освіти та пропаганди

Німеччини Йозефа Геббельса перед багатотисячною аудиторією в Берлінському палаці спорту 18 лютого 1943 р. (Sportpalastrede) [35].

На додачу до всього вищезгаданого, слово «Einsatz» стало твірним для багатьох похідних, зокрема для словосполучень. В орфографічному словнику німецької мови Дуден [36] є досить багато похідних військової лексики, у складі яких фіксується даний термін, у таких поєднаннях, наприклад:

1) Einsatz + ДІЄСЛОВО: *den Einsatz erkunden* – організувати розвідку (місцевості) перед введенням у бій; *Einsatz fliegen* – здійснювати бойовий виліт, летіти на виконання бойового завдання;

2) Einsatz + ПРИКМЕТНИК: *angriffsweiser Einsatz* – наступальні дії; *besonderer Einsatz* – виконання особливих (спеціальних) завдань; *breiter Einsatz* – введення в бій на широкому фронті; *einheitlicher Einsatz* – введення в бій у повному складі; централізоване використання, використання за єдиним планом, одночасні дії; *gemeinsamer Einsatz* – спільні дії; *geschickter Einsatz* – вміле використання сил та засобів у бою; *infanteristischer Einsatz* – введення в бій іншого роду військ як піхота; *massierter Einsatz* – масоване введення в бій; *operativer Einsatz* – оперативне використання; *örtlicher Einsatz* – локальні (місцеві) дії; *persönlicher Einsatz* – особиста участь; *planmäßiger Einsatz* – введення в бій відповідно до плану; *taktischer Einsatz* – тактичне використання (застосування); *treffender Einsatz* – послідовне введення в бій; *voller Einsatz von Mann und Gerät* – повне використання можливостей особового складу та бойової техніки; *wendiger Einsatz* – гнучке використання (сил і засобів у бою); *zangenförmiger Einsatz* – введення в бій за напрямками, що сходяться, охоплення з флангів (взяття у «кліщі»);

3) Einsatz + ДІЄПРИКМЕТНИК: *geschlossener Einsatz* – введення в бій підрозділу (частини) у повному складі; *im überschlagenden Einsatz* – по черзі; *abgesessener Einsatz* – введення в бій у пішому строю; *flankierender Einsatz* – введення в бій для флангового удару; *flügelweiser Einsatz* – введення в бій одним ешелonom; *rollender Einsatz* – безперервна дія; *schwerpunktmäßiger Einsatz* – введення в бій на напрямку головного удару (на вирішальному напрямку), масоване використання (застосування); *überschlagender Einsatz* – просування перекатами;

3) Einsatz + ІМЕННИК в родовому відмінку: *Einsatz der Kräfte und Mittel* – використання сил та засобів; *Einsatz der Munition* – витрачання боєприпасів; *Einsatz des Fernmeldewesens innerhalb des Bataillons* – організація та робота зв'язку в батальйоні; *Einsatz des Nebels* – застосування димів (димових завіс); *Einsatz chemischer Kampfstoffe* – застосування бойових отруйних речовин; *Einsatz verbundener Waffen* – загальновійськовий бій;

4) Einsatz + ІНШІ ЧАСТИНИ МОВИ: *durch persönlichen Einsatz* – на особистому прикладі; *im Einsatz stehende Truppen* – частини, що знаходяться в бою (підрозділи), діючі війська; *im überraschenden Einsatz* – раптовим ударом; *im überschlagenden Einsatz* – по черзі, поперемінно; *in drei Einsätzen* – трьома заходами; *in immer neuem Einsatz* – у постійному використанні в бою; *mit einem Einsatz rechnen* – розраховувати на можливість введення в бій; *unter Einsatz aller Kräfte* – з напругою всіх сил; *unter Einsatz der eigenen Person* – при особистій участі, не шкодуючи сил; *unter Einsatz des Lebens* – не шкодуючи свого життя; *unter persönlichem Einsatz* – за особистою участі; *unter*

Einsatz starker Kräfte – введення в бій потужних підрозділів; *zum Einsatz gelangen (kommen)* – бути використаним, встигнути вступити в бій; *zu überraschendem Einsatz befähigt* – здатний завдавати раптових ударів; *Einsatz auf Abruf* – введення в бій за викликом (сигналом); *auf gesessener Einsatz* – введення в бій на бронетранспортерах; *Einsatz in Doppelfunktion* – дії щодо виконання подвійного завдання (ураження цілей звичайною та ядерною зброєю).

Досить поширеними у військовій термінології є композити зі словом «Einsatz»: *Einsatzbefehl (Befehl zum Einsatz)* – наказ розгорнути війська на передовій; *Luftunterstützungseinsatz* – військове використання авіації в повітряних операціях; *Einsatzgruppe* – група для конкретного військового завдання (спеціальна група для розвідки чи антитерористичних операцій); *Einsatzfahrzeug (Einsatzwagen)* – спеціальний військовий транспортний (броньована машина для екстремальних ситуацій); *Rettungseinsatz* – рятувальна операція (наприклад, евакуація поранених); *Einsatzort* – місце події [37, с. 55].

Зі сказаного раніше випливає, що поняття «Einsatz» розширило своє значення від вузької дефініції, пов'язаної із сільськогосподарським та ремісничим контекстом, до універсального визначення, що охоплює військове використання сил і засобів і є прикладом вдалої інтеграції загальноживаного слова в німецьку військову терміносистему.

Наступним прикладом термінологізації у нашій розвідці виступає термін «Militär». Його широке розповсюдження у світі свідчить про античне коріння сучасної європейської військової терміносистеми. Зазначимо, що термін «Militär» походить з латинського слова *militia, militaris, miles* (військова справа, дотичний до війни, воїн, боєць) і зустрічається, як в давньоанглійській (*military, militia*), романській (*milice, militaire, militare, militar*), так і у слов'янській групах мов (*milicija, milicja*) [38].

Вживання терміна можна знайти в римських військових правових кодифікаціях (I ст. до н.е.) [39]. Пізньоантичні військові тексти («*Епитома реї милітаріс*») (Vegetius Renatus, близько 390 н. е.), які включають стародавні перекази (Катон, Полівій), отримали канонічне значення тільки в гуманізмі Відродження до кінця XVIII ст. [40]. У ранньому та високому Середньовіччі терміни «*miles*» та «*milicia*» спочатку використовувалися переважно як метафори (*miles christianus*) [46; 9]. Пізніше вираз «*miles christianus*» набув значення, пов'язаного з сукупністю бійців (*militia saecularis*) [41].

З появою піхоти під час Столітньої війни прикметник «*militaire*» у 1355 р. увійшов у середньовісню мову. Лише у 1475 р. з'явилася перша німецька перекладена версія твору Вереція, де *Res militaris* було перекладено як «військове мистецтво» [42].

До середини XVIII ст. вживання термінів «*militarisch/ militairisch*» в німецькому мовленні було скоріше винятком і залишалося за межами військових правових і адміністративних документів (*disciplina militaris, corpus juris militaris, Militar-Verbrechen, Militar-Monat*). У Пруссії з 1718 р. термін «*Militair*» був під заборонаю використання і до кінця монархії 1918 р. використовувався лише в композитах (наприклад, *Militairrecht, M.-Akademie*). Отже, досить довгий час термін «*Militär/Militair*» належав до сфери правових відносин і у військовій сфері не вживався [43].

З 1770-х р. термін «Militär» фіксується в окремих публікаціях [44]. Зміна статусу терміна «Militär» відбулася у національній дискусії щодо причин поразки Німеччини у війні 1918 р. Тоді вище військове керівництво і генералітет країни були презентовані у публікаціях як «Militärs» з протиставленням харизматичним фронтовим офіцерам, бійцям на передовій.

Наразі термін «Militärs» для позначення загальної збройної сили або окремих її представників в німецькій мові використовується, насамперед, для позначення військових організацій інших країн, рідше – щодо Збройних сил Німеччини.

Проаналізувавши термінологізацію німецьких військових термінів, можемо простежити певні ментальні особливості національного характеру німецького народу, з огляду на той факт, що походження слів або розширення їх значень мали історичний підтекст, маючи на увазі активну легалізацію війни у XIX ст. в Німеччині. Наприклад, німецьке слово «отримувати» перекладається у деяких випадках як «завоювати» (kriegen, «der Krieg» – війна).

Висновки. Сучасний німецький військовий словник поповнюється новою термінологією внаслідок розширення конотаційної сфери загальноживаних лексем і формування на їхній базі нових лексико-семантичних варіацій. Дане дослідження може мати теоретичне значення для системного вивчення військової лексики німецької мови не тільки з точки зору її прямого функціонального призначення (номінація термінологічних, професійних понять), але і в аспекті її взаємодії з побутовою лексикою.

Література:

- Амеліна С. М. Синтаксичні особливості аграрної підмови у системі сучасної німецької мови та їх врахування в українських перекладах. *Серія: Філологічні науки. Наукові записки. Кропивницький: «КОД», 2018. Вип. 164. С. 466–471.*
- Козуб Л. С. Соціолінгвістичні особливості просодичної організації тексту англійської комерційної телереклами (експериментально-фонетичне дослідження) : автореф. дис. ... канд. філол. наук : 10.02.04 «Германські мови». Запоріжжя, 2005. 19 с.
- Ольховська Н. С., Постоловська І. О. Лексико-семантичні особливості німецькомовної терміносистеми аграрної сфери. *Міжнародний філологічний часопис. Київ : Національний університет біоресурсів і природокористування України, 2019. Т. 10. № 2. С. 91–97.*
- Пилипенко О. П., Кобилянська О. І. Неологізми в фаховому мовленні (на матеріалі військової лексики). *Studia Lingua: актуальні проблеми лінгвістики і методики. Національний університет біоресурсів і природокористування України. Науковий альманах. Київ : Видавничий центр НУБіП України, 2011. Вип 1. С. 85–92.*
- Теорія терміна: конкретизація лексико-семантичних парадигм: монографія / З. Й. Куньч, Г. В. Наконечна, О. Р. Микитюк, С. З. Булик-Верхола, Ю. В. Теглівець. Львів : Галицька Видавнича Спілка, 2018. 180 с.
- Scherzberg J. Der Einfluss der wissenschaftlich-technischen Entwicklung auf die Sprache der Gegenwart: Inaugural-Dissertation. Leipzig, 1966. 190 S.
- Mentrup W. Gemeinsprache und Fachsprachen. *Wirkendes Wort. Jg. 26, 1976. S. 431–443.*
- Faulseit D. Das Fachwort in unserem Sprachalltag. Leipzig: Bibliographisches Institut, Leipzig, 1975. 116 S.
- Möhn D. Zur Fachsprachenschichtung und Normenarbeit. *Interdisziplinäres deutsches Wörterbuch in der Diskussion. Sprache der Gegenwart. / H. Eggers, J. Erben, O. Leys, H. Neumann. Düsseldorf: Schwann, 1978. Bd. 45. S. 119–125.*
- Petermann H. Probleme der Auswahl und Darstellung von Fachlexik im allgemeinsprachlichen Wörterbuch. *Wortschatzforschung heute. Linguistische Studien / E. Agricola, J. Schildt, D. Viehweger. Leipzig: Verlag Enzyklopädie, 1982. S. 203–220.*
- Hahn von W. Fachsprachen. *Lexikon der germanistischen Linguistik / H. P. Althaus, H. Henne, H. E. Wiegand. Max Niemeyer Verlag, Tübingen, 1973. S. 283–286.*
- Savigny E. Inwiefern ist die Umgangssprache grundlegend für die Fachsprachen? *Fachsprachen / W.v.Hahn. Darmstadt: Wissensch. Buchgesellschaft, 1981. S. 320–349.*
- Hoffmann L. Vom Fachwort zum Fachtext. *Beiträge zur Angewandten Linguistik. Tübingen : Gunter Narr Verlag, 1988. 265 S.*
- Fluck H.-R. Fachsprachen. Einführung und Bibliographie. Tübingen, Basel. Francke, 1996. 361 S.
- Wiese I. Metaphorisierung von Fachlexik. *Beiträge zur Phraseologie, Wortbildung, Lexikologie / R. Grosse, G. Lerchner, M. Schröder. Leipzig, 1992. S. 161–166.*
- Arntz R., Picht H. Einführung in die Terminologiearbeit. Hildesheim, Zürich, New York : Georg Olms Verlag, 1989. 344 S.
- Küdes Konferenz der Übersetzungsdienste europäischer Staaten – Arbeitsgruppe Terminologie und Dokumentation. *Empfehlungen für die Terminologiearbeit. Bern: Schweizerische Bundeskanzlei – Sektion Terminologie. URL: http://cotsoes.org/sites/default/files/public_files/KUEDES_Empfehlungen_fuer_die_Terminologiearbeit_Bern_2018.pdf (дата звернення: 06.02.2024).*
- Ivancsits M. Die zeitgenössischen Militärsprachen der Kroatischen und Serbischen Streitkräfte und ihre Entwicklung nach dem Zerfall Jugoslawiens: Diplomarbeit, angestrebter akademischer Grad Magister der Philosophie (Mag.phil.). Wien : Universität Wien, 2013. 136 S.
- HDV 100/900 VS-NfD Führungsbegriffe (15 Oktober 1998). *Bundesministerium der Verteidigung. Bonn, 1998. 191 S.*
- Révayová E. Kollokationen im Rahmen des Militärdidaktischen Unterrichts der slowakischen Militärangehörigen. *Filozofická fakulta, Univerzita sv. Cyrila. Philologia, 2020. XXX(2). S. 149–159.*
- Chalyan-Daffner K. Militärsprache der Bundeswehr Übersetzungsorientierte Untersuchung mit einem Glossar in Deutsch-Russisch-Armenisch. (Masterarbeit). Universitätsbibliothek. Heidelberg, 2019. S. 115.
- Grossegger A. Corporate Language Management in der Energiewirtschaft Übersetzungsmanagement und der Versuch der Implementierung eines Terminologiemanagementsystems am Beispiel der Firma eneltec. Masterarbeit, angestrebter akademischer Grad Master of Arts (MA). Wien, 2015. 158 S.
- Hoffmann L. Kommunikationsmittel Fachsprache. Eine Einführung. Berlin: Akademie, 1987. 307 S.
- Fluck H.-R. Fachsprachen: Zur Funktion, Verwendung und Beschreibung eines wichtigen Kommunikationsmittels in unserer Gesellschaft. *Die deutsche Sprache zur Jahrtausendwende. Sprachkultur oder Sprachverfall? / K. Eichhoff-Cyrus, R. Hoberg. Mannheim : Dudenverlag, 2000. Bd. 1. S. 89–106.*
- Faulseit D. Das Fachwort in unserem Sprachalltag. Leipzig: Bibliographisches Institut, Leipzig, 1975. 116 S.
- Möller K.-P. Der wahre E: ein Wörterbuch der DDR-Soldatensprache. Berlin : Lukas, 2000. 234 S.
- Zádrapa V. Analyse und Kritik von tschechischen Amateuruntertiteln am Beispiel von «Unsere Mütter, unsere Väter – Eine andere Zeit». *Bakalářská práce. Masarykova univerzita, Filozofická fakulta. Brno, 2017. URL: <https://is.muni.cz/th/leajs/> (дата звернення: 06.02.2024).*
- Loose G. (1947). Zur deutschen Soldatensprache des zweiten Weltkrieges. *The journal of English and Germanic Philology, 1947. Bd. 46, № 3. S. 279–289.*
- Deutsches Wörterbuch: in 32 Bd. / J. Grimm, W. Grimm. Verlag von S. Hirzel, Leinen, 1862. Bd 3. 1904 S.

30. Кравцова М. О., Дацюк Т. К. Особливості роботи судів в умовах військового стану. *Аналітично-порівняльне правознавство: електронне наукове фахове видання. Ужгородський національний університет. Ужгород, 2022. № 5. С. 390–394.*
31. Gesetz über den Belagerungszustand vom 4. Juni 1851. *Gesetze Deutschlands*. URL: [https://www.verfassungen.de/preussen/gesetze/pbelagerung51.htm#:~:text=13%20ergänzend%20bestimmt%3A-, "§%201.,Sicherheit%20des%20Reichs%20erforderlich%20ist](https://www.verfassungen.de/preussen/gesetze/pbelagerung51.htm#:~:text=13%20ergänzend%20bestimmt%3A-,%201.,Sicherheit%20des%20Reichs%20erforderlich%20ist) (дата звернення: 06.02.2024).
32. Klappenbach R., Steinitz W. Wörterbuch der deutschen Gegenwartssprache. Deutsche Akademie der Wissenschaften zu Berlin. Institut für Deutsche Sprache und Literatur Akademie-Verlag, 1967. 4579 S.
33. Wahrig G., Krämer H., Zimmermann H. Brockhaus Wahrig. Deutsches Wörterbuch in sechs Bänden. Brockhaus, 1981. Bd. 3. 837 S.
34. Pöhlmann M. Einsatz. Praxis und historische Semantik militärischer Intervention vom Boxerkrieg bis zur Bundeswehr. Portal Militärgeschichte. 2020. URL: https://www.portal-militaergeschichte.de/sites/default/files/pdf/poehlmann_einsatz.pdf (дата звернення: 06.02.2024).
35. Pötz N. Spiegel Geschichte. Sportpalast-Rede. Wie Goebbels sein Publikum aufpeitschte – und verachtete. URL: <https://www.spiegel.de/geschichte/sportpalast-rede-von-joseph-goebbels-wollt-ih-den-totalen-krieg-a-1193427.html> (дата звернення: 06.02.2024).
36. Duden. Deutsches Universalwörterbuch. Bibliographisches Institut. Berlin, 2015. 2128 S.
37. Chalyan-Daffner K. Militärsprache der Bundeswehr Übersetzungsorientierte Untersuchung mit einem Glossar in Deutsch-Russisch-Armenisch. (Masterarbeit). Universitätsbibliothek. Heidelberg, 2019. S. 115.
38. Kroener B.R. Kriegswesen, Herrschaft und Gesellschaft. 1300–1800: Enzyklopädie deutscher Geschichte. München: Oldenbourg, Walter de Gruyter, 2013. Bd. 92. 180 S.
39. Kollmer D. Militärisch-Industrieller Komplex? Rüstung in Europa und Nordamerika nach dem Zweiten Weltkrieg. Rombach Verlag KG, 2015. 320 S.
40. Storrs C. The Fiscal-Military-State in Eighteenth-Century Europe. Essays in honour of P.G.M. Dickson. Routledge, 2009. 260 S.
41. Prüve R. Militär, Staat und Gesellschaft im 19. Jahrhundert. Enzyklopädie deutscher Geschichte. Oldenbourg Wissenschaftsverlag, 2006. Bd 77. 142 S.
42. Burkhardt A. Politolinguistik. Versuch einer Ortsbestimmung. *Sprachstrategien und Dialogblockaden. Linguistische und politikwissenschaftliche Studien zur politischen Kommunikation* / J. Klein, H. Diekmannshenke. Berlin; New York, 1996. S. 75–100.
43. Conze W., Geyer M., Stumpf R. Militarismus. *Religion in Geschichte und Gegenwart (RGG). Handwörterbuch für Theologie und Religionswissenschaft* / (Hg.). R. Verlag, 1979. Bd. 4, 1–47.
44. Papke G. Von der Miliz zum Stehenden Heer. Wehrwesen im Absolutismus. *Deutsche Militärgeschichte* / Pawlak. Herrsching, 1983. Bd. 1, 311 S.

Amelina S., Pylypenko P. Terminologization as a Method of Contemporary Terminology Formation (Based on the Material of German Military Specialized Lexicon)

Summary. The terminologization of common words is viewed as a process that reflects the richness of the national language, capable of preserving, accumulating, and producing knowledge. The terminologization of common vocabulary is characteristic of many terminological systems in the German language. The transition of words from general literary language to specialized terminology is most typical for German military lexicon of the 16th-17th centuries, as constant wars and the struggle against external enemies defined the daily life of the German people, who were forced to engage in military affairs. Therefore, when creating military vocabulary, which mostly developed in simple everyday conditions, words of the general language are quite often used. Due to the rapid expansion of professional terminology, its influence on all functional aspects of the language intensifies, meaning that specialized terminology also actively enriches the arsenal of common vocabulary. Analyzing the trends of interaction between these lexical layers is one of the current tasks of linguistics. This study attempts to investigate the dynamics of the development of military technical terms and their interaction with everyday vocabulary. An analysis of the manifestations of lexical terminologization in German military discourse was conducted, examining the conditions and factors of forming specialized meanings of common words. The novelty of the scientific research lies in the fact that, for the first time, this terminology, with the involvement of new lexicographic sources based on the material of the German military terminological system and everyday vocabulary, is considered in terms of interaction. Issues related to significant changes in the semantic structure of lexical units and the objective representation of stylistic characteristics of words are addressed. This research can have theoretical significance for the systematic study of the German military lexicon, not only from the perspective of its direct functional purpose (naming terminological, professional concepts) but also in terms of its interaction with common vocabulary.

Key words: lexicon, terminologization, specialization of meanings, term, military terminological system.